
БІБЛІОТЕЧНІ СЕРВІСИ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE

Тетяна Павленко

Харківський національний медичний університет
Наукова бібліотека
ORCID iD 0000-0002-5525-4652

Представлено досвід Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету щодо впровадження комплексу бібліотечних сервісів засобами інтерактивної комунікації на платформі Moodle.

Ключові слова: дистанційне навчання, learning management system (LMS), e-learning, Moodle, онлайн-середовище, дистанційні послуги, бібліотечні сервіси, embedded librarian.

Дистанційна форма стала екстреною дійсністю вищої школи України не тільки в надскладний період минулої пандемії та воєнного сьогодення, а й найближчої перспективи. Принципові зміни в організації навчального процесу у вишах та необхідність створення єдиного і динамічного освітнього порталу вивели на перший план технології *learning management system (LMS)*. Студенти тепер долучаються до занять переважно в онлайн-середовищі та використовують здебільшого електронні ресурси, викладачі опановують інтерактивні методи викладання і подачі матеріалу.

Університетські бібліотеки також постали перед гострими викликами змін – оперативним пошуком ефективних каналів комунікації і створення нових сенсів. Щоб бути там, де користувачі, слід перетнути бар'єри сталих практик і долучитись до взаємодії надавачів і здобувачів освіти в їх середовищі.

В цих умовах метою Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (НБ ХНМУ) є інтеграція до освітньо-дистанційного порталу LMS Moodle комплексу бібліотечних сервісів, налагоджених незалежно від географічної локації користувачів. Пріоритетом даної ініціативи є відповідність новітньому баченню місії бібліотеки та її стратегічного розвитку.

Хоча на відміну від традиційного освітнього закладу платформа Moodle не призначена для безпосередньої реалізації завдань бібліотечно-інформаційного

обслуговування, вона відповідає певним критеріям уніфікованого інтерфейсу, базового функціоналу та інструментарію, можливості ідентифікації з подальшою персоніфікацією послуг.

Попереднє ознайомлення з університетською системою дистанційного навчання та творчий підхід дозволили визначити кілька перспективних напрямів. Серед них: формування структурованого масиву електронного контенту; підготовка навчальних матеріалів; надання дистанційних послуг; забезпечення комунікації і зворотного зв'язку.

На основі компетентнісного підходу, студенто-орієнтованості та інклюзивності за три роки вдалося втілити деякі проекти і розбудувати віртуальний бібліотечно-інформаційний простір. При цьому врахована можливість оперативного внесення структурних та змістовних змін відповідно до нагальних потреб освітнього процесу.

Так, згенеровано унікальну базу фахово-орієнтованого електронного контенту, яка акумулює сьогодні понад 3,2 тис актуальних вебпосилань на матеріали більше 150 електронних архівів ЗВО та наукових установ України за останні 20 років. Запропоновано гнучку систему дистанційних послуг, представлено блок інформації для англомовних студентів, у співпраці з викладачами розроблено дистанційні курси з академічної доброчесності диференційовано для різних категорій здобувачів.

Ми обрали підхід продуманого моделювання і, таким чином, вже зробили перші кроки на шляху впровадження альтернативної форми обслуговування в умовах *e-learning*, так званого «вбудованого бібліотекаря» – *embedded librarian* або *embedded librarianship*. Ця модель стала світовим трендом бібліотечної практики, пропонуючи концепцію адаптованих бібліотечних послуг в осередку дистанційного навчання, що означає суттєво інше, ніж формальне перенесення традиційних функцій в нові реалії [1-5]. Це – усвідомлене партнерство через обмін інформацією та знаннями, а саме:

- зосередження уваги на діяльності конкретної спільноти;
- побудова зв'язків, розвиток стосунків, організація активної співпраці;
- глибоке розуміння академічних і наукових потреб та надання адекватних інформаційних послуг.

Реалізація бібліотечних сервісів на платформі університетської LMS може здійснюватися різними засобами як для створення контенту, так і комунікації.

Наприклад: завантаження текстових документів, зображень, відео-матеріалів; створення вебпокажчиків; Вікі-ресурси; глосарій; онлайн-тестування; вебконференції, дискусійні блоги та форуми; календар подій; новини та анонси; обмін повідомленнями, а також додаткові модулі – ігрові навчальні платформи, онлайн-дошки, сервіси для миттєвих опитувань тощо.

Ось можливі сценарії їх застосування з урахуванням потенціалу бібліотеки і посиленням уваги до інтерактивних інструментів:

- розміщення контенту, організація доступу до відкритих і ліцензованих ресурсів, створення вебнавігаторів;
- надання персоніфікованої консультативної допомоги з можливим налаштуванням «віртуальних робочих годин» за допомогою відеоконференцій, форумів, чатів;
- проведення інформаційних сесій, тематичних вебінарів та тренінгів для різних категорій користувачів;
- створення навчально-методичних матеріалів з підвищення інформаційної, медійної та цифрової грамотності – бібліотечних гайдів, відео-уроків, онлайн-курсів, посібників, тестів;
- інтеграція бібліотечних ресурсів до викладання окремих дисциплін чи підготовки завдань з механізмами синхронної та асинхронної комунікації;
- співпраця та зворотний зв'язок – оцінка і визначення потреб у бібліотечних ресурсах з конкретного предмету чи курсу, обговорення та рецензування певних матеріалів чи ресурсів, огляди нових та рекомендованих матеріалів чи сервісів з експертною оцінкою бібліотекаря, своєчасне реагування на запити і потреби для сприяння у вирішенні можливих проблем;
- інформування про новини та події;
- моніторинг та оцінка використання ресурсів із рекомендаціями щодо вдосконалення послуг та оптимізації доступу.

Серед наших термінових завдань – розробка самостійного онлайн-курсу бібліотечних уроків замість традиційних занять в аудиторії, які ми щорічно організовували для адаптації першокурсників. Щоб зацікавити студентів і перевірити рівень їх інформаційної культури, маємо намір додати різноманітні вікторини та тести за допомогою платформи Kahoot.

З метою більш ефективного спілкування наразі обмірковуємо вдосконалення дистанційної послуги *e-бібліограф* – надання на замовлення

індивідуальних чи групових відеоконсультацій, де в нагоді стануть цифрові інтерактивні онлайн-дошки.

Оскільки ми завжди враховуємо думки і бачення наших користувачів, для проведення миттєвих опитувань в якості перспективного бачиться онлайн-сервіс Mentimeter.

Вчасним вважаємо більш активне партнерство з кафедрами щодо залучення інформаційних можливостей бібліотеки до підготовки проблемно-орієнтованих навчальних завдань.

Основна перевага подібної співпраці в тому, що вона ґрунтується на діяльності, яку ми вже здійснюємо. Головне – зосередитись на освітніх цілях, чітко визначити мету й відповідно оптимізувати всі складові контенту.

Переосмислення власної практики та світового бібліотечного досвіду свідчать про подальшу трансформацію ролі бібліотечного фахівця, розширення контексту та методів його роботи, можливість задовольняти користувацькі запити в нових умовах. Таким чином, зовнішні зміни, а також потреби і очікування університетської спільноти є визначальними для НБ ХНМУ у розвитку інформаційно-ресурсної бази та мережевих послуг. А отже обумовлюють доцільність практичної реалізації комплексу бібліотечних сервісів засобами інтерактивної комунікації на платформі Moodle.

Література:

1. Andrews C. R. Embedded librarianship: Best practices explored and redefined. *International Journal of Educational Organization and Leadership*. 2015. Vol. 22, N 2. P. 1–14. URL: <https://www.researchgate.net/publication/316859732>.
2. Bonanni M., Vogus B. Embedded librarians in academic libraries: impact, assessment, and sustainability. *Public Services Quarterly*. 2022. Vol. 18, N 1. DOI: [10.1080/15228959.2021.2015050](https://doi.org/10.1080/15228959.2021.2015050).
3. Davis R. C. The LMS and the Library. *Behavioral & Social Sciences Librarian*. 2018. DOI: [10.1080/01639269.2017.1387740](https://doi.org/10.1080/01639269.2017.1387740).
4. Dewey B. I. The embedded librarian: Strategic campus collaborations. *Resource sharing & information networks*. 2004. Vol. 17, N 1/2. P. 5–17. DOI: [10.1300/J121v17n01_02](https://doi.org/10.1300/J121v17n01_02).

5. Learning Management Systems: Tools for Embedded Librarianship. *Library Technology Reports*. 2016. Vol. 52, N 2. URL: <https://www.journals.ala.org/index.php/ltr/issue/view/540>.

LIBRARY SERVICES IN THE MOODLE DISTANCE LEARNING SYSTEM

Tetiana Pavlenko

Kharkiv National Medical University

Scientific Library

ORCID iD 0000-0002-5525-4652

The experience of the Scientific Library of the Kharkiv National Medical University regarding the implementation of a complex of library services by means of interactive communication on the Moodle platform is presented.

Key words: distance learning, learning management system (LMS), e-learning, Moodle, online environment, remote services, library services, embedded librarian.